

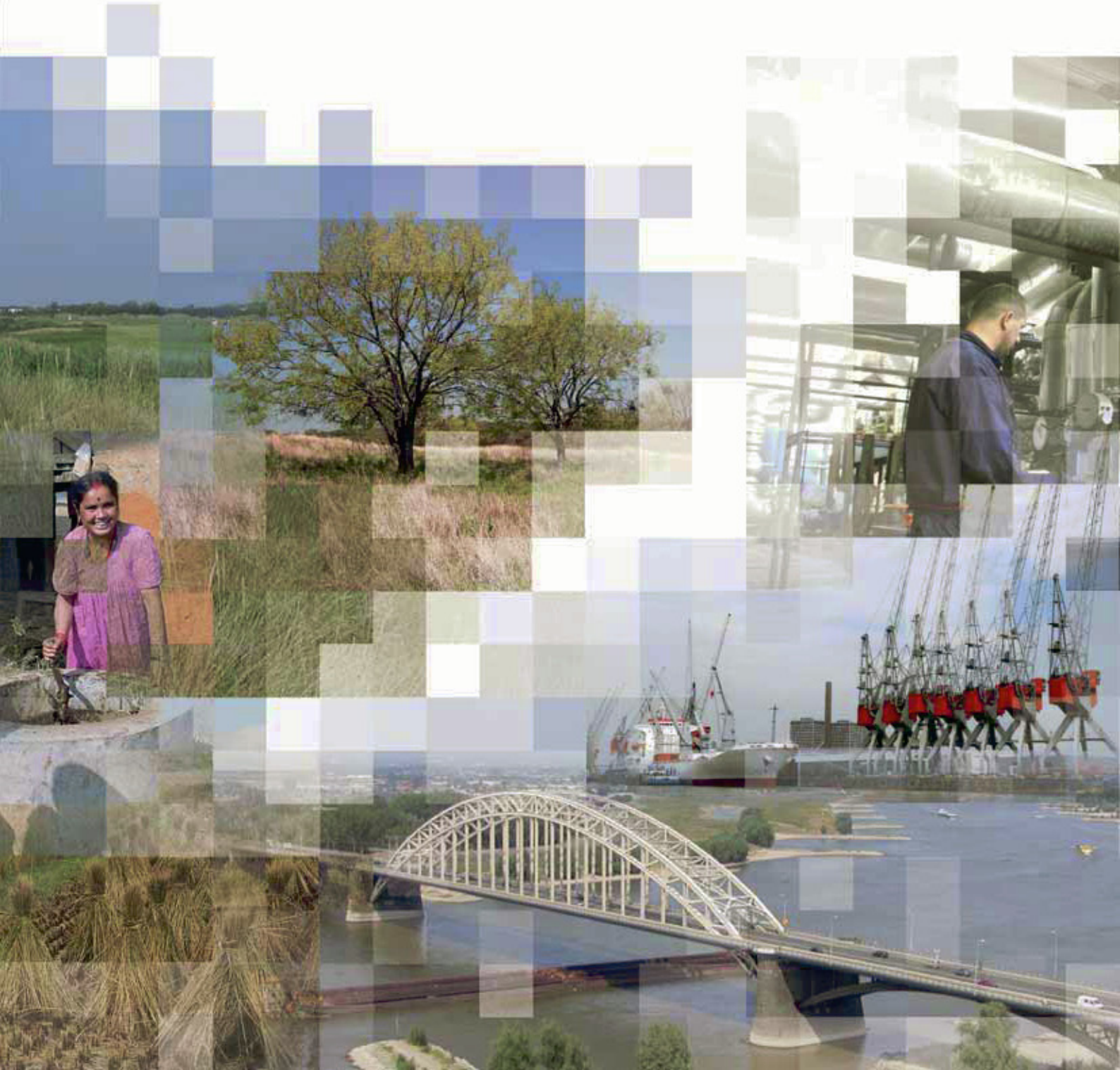

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Capaciteitsuitbreiding Sluis Eefde, gemeente Lochem

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

19 november 2013 / rapportnummer 2816-99

1. Oordeel over het aangevulde milieueffectrapport

Rijkswaterstaat Oost-Nederland wil de capaciteit van de sluis bij Eefde uitbreiden door de aanleg van een tweede sluis. Hiervoor moet een projectplan worden opgesteld en het bestemmingsplan worden aangepast. Ter onderbouwing van het besluit hierover door het bevoegde gezag, respectievelijk het Ministerie van I&M en de gemeenteraad van de gemeente Lochem, is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') heeft zich op 2 september 2013, in een voorlopig advies, uitgesproken over de juistheid en de volledigheid van het MER.¹ Daarbij heeft ze geconstateerd dat in het MER en de overige beschikbare stukken informatie ontbrak die zij essentieel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming. Het ging om de volgende punten:

- De wijze waarop in het voortraject de afweging is gemaakt tussen de locaties Noord en Midden-Noord.
- het ontbreken van een beschrijving van de maximale milieugevolgen van het project en van de milieueffecten gedurende de aanlegfase.

De Commissie heeft haar voorlopige advies besproken met Rijkswaterstaat en de gemeente Lochem. Sindsdien zijn voor ieder van de hiervoor genoemde punten aanvullende gegevens verzameld, berekeningen uitgevoerd en/of vergelijkingen gemaakt. De aanvullende informatie bevestigt het beeld van de Commissie dat de verschillen tussen de alternatieven Noord en Midden-Noord kleiner zijn dan voorafgaand aan het opstellen van het MER werd betoogd. **De Commissie is van oordeel dat met deze aanvulling nu voldoende informatie beschikbaar is om het milieubelang mee te wegen in een besluit over de inpassing van de nieuwe sluis.**

In hoofdstuk 2 vat de Commissie haar eerdere oordeel over het MER samen en geeft per aandachtspunt haar oordeel over de aanvullende informatie die zij heeft ontvangen.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Voorgeschiedenis en alternatievenafbakening

MER

In haar voorlopige toetsingsadvies stelde de Commissie dat de keuze uit 2012 om een tweede sluis op de locatie Noord aan te leggen² niet navolgbaar gedocumenteerd was. De infor-

---

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens, de bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, en het eerdere advies zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak nummer 2816 in te vullen.

² Kamerbrief van 27 februari 2012, kenmerk IenM/BSK-2012/27005.

matie die zij hierover tijdens de voorbereiding van dat advies ontving³, was voor haar aanleiding om te stellen dat het verschil tussen de locaties Noord en Midden-Noord wellicht kleiner is dan aangenomen bij het kiezen voor 'Noord'. Het MER had zich volgens de Commissie moeten toespitsen op een vergelijking van beide locaties. Ze had hiervoor de volgende argumenten:

- De kostenramingen voor beide alternatieven waren te onzeker om op grond hiervan een voorkeur uit te spreken. Bovendien was niet inzichtelijk welke posten waren meegenomen in deze ramingen.⁴
- Het dieselgemaal was onterecht aangemerkt als beschermd Monument.
- De gevolgen van een sluis op de locatie Noord voor het landschap en de ruimtelijke kwaliteit zijn veel groter dan op de locatie Midden-Noord en worden niet voldoende behandeld in het MER.
- De locatie Midden-Noord heeft minder effecten op beschermde soorten (de roekenkolonie en essentiële vliegroutes van de dwergvleermuis) dan de locatie Noord.
- Sommige effecten zijn onjuist of slecht navolgbaar gewaardeerd.⁵
- Het MER maakt onvoldoende aannemelijk dat het vervoer van gevaarlijke stoffen over het Twentekanaal in aard en omvang nauwelijks zal wijzigen. Treden verschuivingen op in dat vervoer, dan heeft dat gevolgen voor de externe veiligheid die mogelijk onderscheidend zijn voor beide alternatieven.
- Bij de aanleg van de sluis zal het grondwaterpeil aan de noord-oostkant van de sluis stijgen, wat hinder kan veroorzaken in Eefde. Aan de westkant zal het peil dalen. De omvang van de effecten en de mogelijke effectbeperkende maatregelen en hun kosten zijn niet inzichtelijk gemaakt evenmin als het verschil tussen de beide alternatieven.

De twee laatstgenoemde aspecten komen ook aan de orde in paragraaf 2.2 van dit advies.

Aanvulling op het MER

De aanvulling op het MER bevat een volwaardige beschrijving van de effecten van het aanleggen van een tweede sluis op de locatie Midden-Noord en een (deels kwantitatieve) vergelijking tussen beide locaties. Zo worden nu de effecten op het ruimtegebruik in meer detail uitgewerkt naast de effecten op de bodem en de leefomgeving en op cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden. De nieuwe analyses hebben ook geleid tot een herwaardering van een aantal effecten voor de locatie Noord. De Commissie is van oordeel dat de aanvulling al deze effecten afdoende documenteert.

De Commissie heeft de geactualiseerde kostenramingen voor beide alternatieven deels kunnen inzien. De nieuwe ramingen resulteren in een kleiner verschil tussen beide alternatieven. Drie elementen uit de ramingen zijn voor de Commissie nog onduidelijk. Het gaat om:

- het verschil tussen de alternatieven Noord en Midden-Noord in de lengte van de noodzakelijk te (re-)construeren damwanden en daarmee in de kosten voor deze (re-)constructie;

---

³ Raadgever GT & van Eck H. Locatieafweging extra sluisolk Eefde'. Grontmij, De Bilt, 8 april 2011.

⁴ Zo was niet duidelijk welke aanpassing zouden worden uitgevoerd aan het gemaal en in hoeverre de kosten voor bijvoorbeeld aanpassingen aan de primaire waterkering of compenserende maatregelen voor natuur en landschap waren meegenomen.

⁵ In haar voorlopige advies werkt de Commissie dit uit voor de onderwerpen 'amoveren van gebouwen' en 'rooien van beplanting'.

- het al of niet verwerkt zijn van de volledige onteigeningskosten⁶ in de kosten voor verwerving van vastgoed;
- de kosten verbonden aan maatregelen om wateroverlast te voorkomen. Dit laatste punt wordt toegelicht in paragraaf 2.2 van dit advies.

De Commissie beveelt aan om de oorzaken van de kostenverschillen tussen beide alternatieven transparant te beschrijven.

2.2 Maximale milieugevolgen

MER

In haar voorlopige toetsingsadvies heeft de Commissie aangegeven dat niet duidelijk is of de maximale milieugevolgen van een tweede sluis in het MER zijn beschreven, omdat:

- de prognoses voor de ontwikkeling van de scheepvaart onvoldoende zijn onderbouwd;
- mogelijk vervoer van gevaarlijke stoffen onvoldoende aandacht krijgt;
- de geohydrologische modellering niet transparant is en mogelijk gebaseerd op verkeerde aannames;
- bij sommige berekeningen was uitgegaan van een optimaal ontwerp vanuit milieuoogpunt.

Aanvulling op het MER

De aanvulling op het MER onderbouwt nogmaals de verwachte, beperkte groei van het scheepvaartverkeer in het algemeen en van het vervoer van gevaarlijke stoffen in het bijzonder. Verder is een kwantitatieve risicoanalyse uitgebreid met stofklasse LT2. De resultaten tonen afdoende aan dat er voor deze aspecten nauwelijks onderscheid is tussen beide alternatieven.

De geohydrologische effecten zijn nu veel zorgvuldiger en uitgebreider in kaart gebracht met modelberekeningen en aan de hand van de resultaten van het reeds ingerichte monitoringstelsel. Daaruit blijkt dat er bij het benedenpand geen afdichtende laag op de bodem aanwezig is en dat daar veel meer drainage kan optreden dan eerder werd verwacht. Volgens de beschikbare informatie⁷, zijn er onder de huidige sluis kwelschermen aanwezig. Mogelijk zal dit in combinatie met de tijdelijk aan te brengen bouwkuip leiden tot extra remming van de grondwaterstroming ten opzichte van de afgebouwde situatie. Voor de locatie Noord zou dit bij de gemiddeld hoogste grondwaterstand en een hoogwatersituatie in de IJssel van T=10 eerder kunnen leiden tot wateroverlast in de kelders aan de zuidrand van de bebouwde kom van Eefde.⁸ Als dit de fasering beïnvloedt van de realisatie van de sluis, het toegangskanaal en de kade daarlangs, omdat men de kans op wateroverlast wil verminderen, dan kan dit extra kosten met zich meebrengen voor de locatie Noord.

De vergelijking tussen de alternatieven Noord en Midden-Noord biedt voldoende inzicht in de verschillen in de milieueffecten van beide locaties. Toch blijven de absolute milieueffecten

---

⁶ inclusief de proceskosten en kosten door vertraging van het project als gevolg van juridische procedures.

⁷ MER Uitbreiding Sluis Eefde, Cultuurhistorische Verkenning, pag. 21.

⁸ Aanvulling MER, Geohydrologisch onderzoek, 6.1.2.

afhankelijk van keuzes in het ontwerp. De borging van de randvoorwaarden voor het project in het contract met de aannemer blijft daarom een aandachtspunt.

2.3 Aanlegfase

MER

In haar voorlopige toetsingsadvies heeft de Commissie aangegeven dat de duur en de milieu-gevolgen van de aanlegfase niet in het MER zijn beschreven.

Aanvulling op het MER

Omdat het ontwerp van de sluis en de wijze waarop ze zal worden gebouwd nu nog niet vaststaan, beperkt de aanvulling op het MER zich tot een summiere en kwalitatieve beschrijving van de effecten die in de aanlegfase zullen optreden. De aanvulling geeft vooral inzicht in de duur van de aanlegfase en in de verschillen tussen de locaties Noord en Midden-Noord voor wat betreft de uit te voeren werkzaamheden en te verwachten effecten. De Commissie herhaalt daarom haar eerdere aanbeveling om bij de besluitvorming duidelijk aan te geven welke grenzen aan de daadwerkelijk optredende hinder⁹ zullen worden gesteld.

---

⁹ Een voorbeeld is de geluidhinder door heiwerkzaamheden en kranen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM), Rijkswaterstaat Oost Nederland

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van de gemeente Lochem, Gedeputeerde Staten van de Provincie Gelderland

Besluit: vaststellen of wijzigen van een bestemmingsplan, vaststellen van een projectplan

Categorie Besluit m.e.r.: C 3.1; plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C 3.1;

Activiteit: aanpassing en uitbreiding van een sluiscomplex

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in Staatscourant van: 19 juni 2013

ter inzage legging MER: 20 juni tot en met 31 juli 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 19 juni 2013

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 2 september 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 19 november 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Dhr. ir. J.J. Bakker

mw. ir. T.B.J. Bremer

dhr. ir. J.H. de Jong

mw. drs. G. Korf / dhr. dr. J. Lembrechts (werkgroepsecretaris)

dhr. dr.ir. F. Schokking

dhr. ir. J. van der Vlist (voorzitter)

Halverwege de adviestermijn heeft de heer Bakker zich teruggetrokken uit de werkgroep wegens gebleken betrokkenheid van zijn werkgever bij het project.

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze op 13 augustus 2013 de locatie bezocht om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Hoofddocument Uitbreiding Sluis Eefde, Grontmij, 14 mei 2013
- Ontwerp projectplan 2^e Sluis Eefde, 14 mei 2013
- Toekenning ontheffing van de verbodsbepalingen, 26 juni 2013
- Ontwerp-Bestemmingsplan Sluis Eefde, 14 mei 2013
- Toekenning ontheffing verplaatsen roeken, 14 mei 2013
- Geohydrologisch onderzoek, aanleg tweede sluis Eefde, Grontmij, 28 maart 2013
- Verkennend bodemonderzoek, Grontmij, 12 maart 2013
- Deelrapport natuur uitbreiding sluis bij Eefde, Grontmij, 11 maart 2013
- Sluis Eefde, onderdeel luchtkwaliteit onderzoek, Grontmij, 11 maart 2013
- Activiteitenplan aanvraag Ffwet verplaatsen roeken uitbreiding sluis bij Eefde
- Geohydrologisch onderzoek, aanleg tweede sluis Eefde, Grontmij, 28 maart 2013
- Archeologisch onderzoek Twentekanal en Sluis Eefde, inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen, Grontmij, 8 maart 2013
- Uitbreiding Sluis Eefde, ambitiedocument, BiermanHenketArchitecten, 1 maart 2013
- Geohydrologisch onderzoek, aanleg tweede sluis Eefde, Grontmij, 22 januari 2013
- Sluis Eefde, onderdeel Akoestisch onderzoek, Grontmij, 10 december 2012
- Sluis Eefde, onderdeel externe veiligheid, Grontmij, 4 december 2012
- Capaciteitsvergroting sluis Eefde en verruiming Twentekanal, Regionale batenstudie, Ecorys, 4 december 2012
- Aanvullend natuuronderzoek Sluis Eefde, Grontmij, 10 oktober 2012
- Verruiming Twentekanal, Maatschappelijke kosten-batenanalyse, Ecorys, 21 september 2012
- Verkenning natuuronderzoek verruiming Twentekanaal, Oriënterend onderzoek naar beschermde soorten en EHS-gebieden langs enkele trajecten van de Twentekanaal, Grontmij, 13 september 2012
- Voortoets effecten uitbreiding capaciteit Sluis Eefde, Grontmij, 16 april 2012
- Locatieafweging extra sluiskolk Eefde, Verruiming Twentekanal fase 2 - Capaciteits-uitbreiding Sluis Eefde, Grontmij, 8 april 2011
- Roekenbeschermingsplan Sluis Eefde, Grontmij, 1 november 2011, met addendum 21 december 2012
- Samenvatting onderbouwing voorkeursalternatief Capaciteitsvergroting Sluis Eefde en verruiming Twentekanal, Grontmij, mei 2011
- Onderbouwing voorkeursalternatief Capaciteitsverruiming sluis Eefde en verruiming Twentekanal, Grontmij, 25 mei 2011
- Locatieafweging extra sluiskolk Eefde, 8 april 2011
- Rapport Sluiscomplex Eefde, Cultuurhistorische verkenning, BiermanHenketArchitecten, 24 maart 2011
- MKBA Verruiming Twentekanal, ten behoeve van de scope van de planstudie TWKE, Rigo Research en Advies BV, 19 november 2008
- MIT verkenning capaciteitsverruiming Sluis Eefde, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, juni 2007
- Benutting Sluis Eefde, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, 1 september 2006

- MER Capaciteitsuitbreiding sluis Eefde. Aanvulling op de milieueffectrapportage. Grontmij, 16 oktober 2013
- Sluis Eefde. Onderdeel Akoestisch onderzoek. Grontmij, 14 oktober 2013
- Sluis Eefde. Onderdeel luchtkwaliteit onderzoek. Grontmij, 14 oktober 2013
- Externe veiligheid capaciteitsuitbreiding sluis Eefde. Aviv, 10 oktober 2013
- Geohydrologisch onderzoek uitbreiding sluis Eefde. Grontmij, 15 oktober 2013
- Kosten verschillen varianten Noord en Midden-Noord. Grontmij, 11 oktober 2013

De Commissie heeft kennis genomen van zes zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 1 augustus 2013 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Capaciteitsuitbreiding Sluis Eefde, gemeente Lochem en de aanvulling daarop

ISBN: 978-90-421-3839-1

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

